I. Genel Değerlendirme

Gelişmiş ülke merkez bankalarına ilişkin faiz artırımı beklentilerinin güçlenmesi ve uzun vadeli tahvil getirilerinin yüksek seyretmesiyle küresel finansal koşullar sıkılaşmaktadır. Enerji piyasalarındaki belirsizliğin sürmesi, enflasyon beklentilerindeki yükseliş, yüksek kamu borçluluğu ve yapay zekâ yatırımlarıyla artan finansman ihtiyacı nedeniyle gelişmiş ülke devlet tahvili faizleri önemli artış kaydetmiştir. Faiz hadlerinin artması ve jeopolitik risklerin varlığını sürdürmesi özellikle gelişmekte olan ülkelere yönelen sermaye akımlarında oynaklığa neden olmaktadır. Küresel ölçekte ağırlığı artmaya devam eden banka dışı finansal kuruluşlar kaynaklı yayılma riskleri ve yapay zekâ kullanımındaki yaygınlaşmayla beraber artan siber güvenlik riskleri küresel finansal istikrar açısından güncel risk unsurları olarak öne çıkmaktadır.

Kredi büyümesi, sıkı para politikası duruşu ve makroihtiyati politika çerçevesi ile uyumlu bir şekilde yavaşlamıştır. Ticari kredilerde büyüme kompozisyonu YP kredilere yönelik daha sıkı şekilde uygulanan büyüme sınırı nedeniyle TL lehine gelişmiştir. Bireysel kredilerde yavaşlama özellikle yılın ikinci yarısında belirginleşmiştir. Öte yandan, kredi talebindeki zayıflama ve kısmen artan kredi riskinin kredi arzını yavaşlatmasıyla kredi büyüme sınırlarının bağlayıcılığı azalmıştır. Ticari ve bireysel kredi faiz oranları ağırlıklı ortalama fonlama maliyetiyle uyumlu hareket ederken, kredi koşullarında sıkılık devam etmektedir.

Bankacılık sektörünün aktif kalitesinde sınırlı bir bozulma gözlenirken, bireysel kredilerdeki olumsuz ayrışma devam etmiştir. Sektörün TGA oranı tarihsel ortalamalarına yaklaşmış, bireysel kredi TGA oranı ise uzun dönem ortalamasının üzerine çıkmıştır. Ticari kredilerde bozulma orta ve küçük ölçekli firmalarda yoğunlaşmakla birlikte, kredi büyümesinden arındırılmış göstergeler bozulmanın yavaşladığına işaret etmektedir. Yakın izleme oranlarındaki artışlar, kredilerin TGA'ya dönüşme potansiyeli açısından yakından takip edilmektedir.

Reel sektörün finansal borçluluğu tarihsel ortalamalarının altındaki seviyesini korumaktadır. Sıkı şekilde uygulanan YP kredi büyüme sınırı nedeniyle yurt içinden kullanılan YP kredi bakiyesi ılımlı büyüme kaydederken firmaların yurt dışı finansmana yönelimi devam etmiştir. YP borçluluktaki artışa rağmen, borcun ağırlıklı olarak büyük ölçekli, ihracat geliri ve döviz varlığı bulunan firmalarda yoğunlaşması kur riskini sınırlandırmaktadır. Diğer taraftan, firmaların net YP pozisyon açığı artış eğilimini sürdürse de açığın ihracata ve GSYİH'ye oranı tarihsel ortalamalarının altında kalmıştır. Kredilerden en yüksek payı sanayi firmaları alırken, yüksek teknoloji üreten firmaların ağırlığı da artışını sürdürmektedir.

Uzun vadeli ve teminatlı bireysel kredilerin GSYİH'ye oranla küçülmesi kaynaklı olarak hanehalkı borçluluğu düşük seyretmektedir. Teminatsız kredilerin GSYİH'ye oranı ise son yıllarda bir miktar artış kaydetmiştir. Teminatsız kredilerdeki bakiye yüksek borçlu ve yüksek limitli bireylerde yoğunlaşırken, ödeme gecikmeleri yüksek borca sahip bireylerde daha belirgindir. Limitlerin gelirle uyumlu hâle getirilmesine yönelik devreye alınan düzenlemeler sonucunda BKK ve KMH limit ve bakiye büyümeleri yavaşlamıştır. Yılın ilk yarısında canlanan konut kredileri, ikinci yarıda varlık fiyatlarındaki düşüş ve konut kredisi faizlerindeki artış nedeniyle yavaşlamıştır. Hanehalkı tasarruflarında TL mevduat ağırlığını korurken, fon piyasasındaki gelişmeler yatırım fonu ve hisse senedi yatırımcı sayısında gerilemeye neden olmuştur.

Jeopolitik belirsizliklere rağmen bankaların küresel piyasalara erişimi güçlü kalmış ve sektörün likidite tamponları tarihsel seviyelerin üzerinde seyretmiştir. Bankaların dış borç yenileme oranlarının yüzde 100'ün üzerindeki seyri yurt dışı borçlanma kapasitesinin güçlü olduğuna işaret etmektedir. Bankaların kısa vadeli YP dış borçlarını karşılayabilecek yeterli YP likiditesi bulunmaktadır. Ayrıca, bankaların aktif ve pasifleri arasındaki vade uyumsuzluğu azalırken bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz riski standart rasyosu tüm bankalarda azami oranın altındadır. Sektörün net yabancı para pozisyonu ise yasal sınırlar içinde fazla vermeye devam etmektedir.

Bankacılık sektörü sağlıklı sermaye yapısını korurken, kârlılık sermaye yeterliliğini desteklemeye devam etmektedir. Yılın ilk yarısında jeopolitik gelişmeler ve artan fonlama maliyetinin etkisiyle gerileyen bankacılık sektörü kârlılığı, üçüncü çeyrekte ağırlıklı ortalama fonlama maliyetindeki düşüşle birlikte yatay seyretmiştir. TCMB'nin faiz indirimleri akım TL kredi ve mevduat faizlerine benzer ölçüde yansımakla birlikte durasyon farkından dolayı stok kredi ve mevduat faizleri arasındaki fark genişlemiş ve net faiz marjının kârlılığa katkısı artmıştır. Sermaye yeterliliği rasyosu ise önceki Rapor dönemine göre yatay seyretmiştir.

Son dönemde yatırım fonlarında yaşanan çıkışlar ağırlıklı olarak TL yatırım araçlarına yönelmiştir. Eylül ayında tasfiyesine karar verilen fonların toplam fon piyasasındaki payı ve diğer finansal kuruluşlarla bağlantılılığı düşüktür. Diğer taraftan işleme devam eden fonlardan çıkış, ağırlıklı olarak para piyasası ve benzeri fonlarda gerçekleşmiştir. Bu fonların likit yapısı ile TCMB tarafından alınan likidite önlemlerinin katkısıyla çıkışlar karşılanmış ve Ekim ayından itibaren çıkışlar yavaşlamıştır. Yatırım fonu gelişmelerinin bir etkisi de özel sektör borçlanma aracı piyasasında gözlenmiş, bazı özel sektör tahvil itfalarında temerrüt oluşmuş ve bu temerrütlerin ağırlıklı olarak tasfiye kararı verilen fonlarla ilişkili kuruluşlardan geldiği görülmüştür. Bu piyasanın genel tahvil piyasası içindeki payının düşük olması ve temerrütlerin piyasanın geneline yaygın olmaması, söz konusu borçlanma araçları kaynaklı riskleri sınırlamaktadır. Ayrıca, kredi büyüme sınırlarının artırılması ve yıl sonuna kadar yapılacak tahvil itfalarının kredi büyüme sınırı düzenlemesinden istisna tutulması gibi adımlar da bu piyasadaki olası yenileme riskini azaltmıştır.